Институт за европска политика, Скопје

ХЕЛСИНШКИ КОМИТЕТ ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

МРЕЖА 23

Мрежа 23+

Проектот Мрежа 23+ е финансиран од Европската Унија.

Поглавје 23 - Правосудство и Основни човекови права

Граѓани на РМ

Подготвено од GfK Skopje

Февруари 2017
Скопје, Македонија

Опфатени теми

- Реформи и подготвеност на правосудниот систем на Република Макдонија за ЕУ
- Очекувања за пристапување на Република Македонија во ЕУ
- Оценка на моментална состојба - правосудството
- Оценка на моментална состојба - борба со корупцијата
- Оценка на моментална состојба - основни човекови права
- Основни човекови права – важност и моментална состојба
- Правосудство – Доверба, Независност, Непристрасност и Професионалност
- Демографија

Цел на истражување

1

Цел на истражување

Цел на истражување

- Во последниот *Извештај за Македонија 2015* на Европската Комисија се нотирани недостатоци во делот на имплементацијата на реформите во судството и во однос на фундаменталните човекови права
- Дополнително во *Извештајот во сенка за Поглавје 23* [дел од Проектот *"Мрежа 23+]* дополнително се детектира засилена контрола врз правосудството и државните институции , со цел да се попречи утврдувањето на состојбите, соодветна заштита и да се спроведат законски постапки што би довеле до правичен исход, а со тоа и чекор напред во спроведувањето на реформите и системот на заштита на човековите права во земјата

Детектираната состојба иницира спроведување на истражување на јавното мислење во врска со областите опфатени со Поглавјето 23 – Судството и основни човекови права со кое ќе се обезбедат податоци за:

- Искуствата, сознанијата и перцепциите на граѓаните за познавањето на: Поглавјето 23 (правосудство, борба против корупција, темелни права и права на граѓаните на ЕУ);
- Познавањето на уставно загарантираните права и механизмите за нивна заштита;
- Довербата на граѓаните во правосудниот систем, која ќе опфати доверба во работата на јавното обвинителство, судовите, Судскиот совет на Република Македонија и Советот на јавни обвинители на Република Македонија

Методологија
2
1

Методологија

методологија квантитативно истражување

Популација

- Полнолетни граѓани на Република Македонија 18+ годишна возраст
- Национално репрезентативен примерок за (возраст, пол, регион, урбан/рурал)
- Стратификуван примерок во 8 региони

Методологија

- Методологија телефонско интервју (CATI – Computer assisted telephone interviewing)
- Должина на интервју 10-15 минути

Примерок и временска рамка

- Големина на примерок
- N=1200
- Теренска работа

11.01.2017 – 06.02.2017

Анализа на податоци

- Дескриптивна анализа
- Статистички значајни разлики помеѓу сегменти
- Податоците се пондерирани според етничка припадност

Результати

3

Заклучок

Правосудство

Врз основа на исказот на жителите на Република Македонија и нивната оценка за правосудството, може да се заклучи дека состојбата е лоша.

Имено приближно 47% од жителите сметаат дека ситуацијата со правосудството е лоша, додека околу 15% од населението ја оценува како добра.

Борба со корупција

Во однос на борбата со корупцијата околу 60% од граѓаните на Република Македонија ја оценуваат моменталната сосотојба како лоша, додека приближно 12% наведуват дека ситуацијата е добра.

Значително е поголем бројот на граѓани на Македонија од македонска етничка припадност кои наведуваат дека состојбата во борбата со корупцијата е добра во споредба со граѓаните на Македонија од албанската етничка припадност.

Основни човекови права

Од исказот на граѓаните по прашањето за основните човекови права може да се забележи дека ситуацијата е поделена, односно 34% наведуваат дека ситуацијата е лоша, додека околку 30% наведуваат дека таа е добра.

Клучни наоди

Заклучок

Реформи и подготвеност на правосудниот систем на Република Макдонија за ЕУ

Генерално, може да се забележи дека приближно 50% од македонските граѓани сметаат дека правосудниот систем на Македонија не е подготвен за да овозможи полесен пристап кон ЕУ. Се забележува дека граѓаните на Македонија од македонска етничка заедница повеќе од граѓаните на Македонија од албанската етничка заедница сметаат дека правосудниот систем на Македонија е подготвен за да овозможи полесен пристап во ЕУ

Дополнително на ова, се забележува дека 8 од 10 граѓани на Република Македонија сметаат дека реформите во правосудството се важен предуслов за пристапување на Македонија кон Европската Унија.

Како пречки на спроведување на реформите се наведуваат **корпцијата** која е присутна, **моменталната власт** и нејзината политика, **реформите во судството** како и **партизираноста на државата**.

Во однос на тоа кој треба да ја има водечката улога во спроведување на реформите, жителите на Република Македонија ги наведуваат - самиот **правосуден систем**, **владата како орган** како и потребата од **креирање/создавање нов самостоен партиски неопределен суд**.

Очекувања за пристапување на Република Македонија во ЕУ

Една третина од жителите сметаат дека Македонија никогаш нема да пристапи кон ЕУ, додека 19% од нив сметаат дека тоа ќе се случи за 6-10 години. Генералната слика е дека песимизмот по ова прашање е значително повисок кај граѓаните на возраст повеќе од 50 години, додека помладата популација е поголем оптимист по прашањето за влез на Македонија во Европската унија.

Во однос на етничката пропадност, се забележува дека граѓаните на Македонија од албанска етничка припадност значително повеќе од граѓаните од македонска етничка припадност веруваат дека Република Македонија ќе пристапи кон ЕУ за помалку од 6 години. Од друга страна се забалежува значително поголем број на граѓани на Република Македонија од македонаска етничка припадност (33%) во однос на граѓани од албанска етничка припадност (25%)% кои сметаат дека Македонија никогаш нема да пристапи кон ЕУ.

Заклучок

Човекови права

Од граѓаните на Македонија, околу 28% сметаат дека човековите права во Македонија се почитуваат, додека 28% наведуваат дека не се почитуваат.

Генерално се забележува дека поголемиот број на човекови права се **важни** за граѓаните на Р. Македонија и додека оценката за моменталната состојба по секое од овие човекови права е различна.

"Право на живот", Право на слобода и сигурност", "Право на правично судење", "Нема казна без закон", "Право на почитување на приватионт и семејниот живот", "Слобода на изразување", "Слобода на собирање и здружување", "Право на ефективен лек", "Забрана на дискриминација" и "Права на лица со посебни потреби " - се издвојуваат како **важни** од страна на граѓаните, а моменталната состојбата и задоволство по овие наведени човекови права е оценета како лоша. (односно овие човекови права им се важни, но се наведува дека не им се задоволени на граѓаните на Р.Македонија)

Правосудство – Доверба, Независност, Непристрасност и Професионалност

Во однос на правосудниот систем генерално, се забележува дека приближно 40% од жителите сметаат дека моменталната состојба со владеење на правото во Р.Македонија е лоша, додека околу 20% ја оценуваат како добра. Значително е поголем бројот на граѓани на Македонија од македонска етничка припадност кои наведуваат дека состојбата со владеење на правото е добра во споредба со граѓаните на Македонија од албанската етничка припадност

Испитаниците најголема доверба имаат во Полиција и во Специјалното јавно обвинителство за кои сметаат дека се независни, непристрасни и професионални институции. Од друга страна "Судство", "Јавно обвинителство", "Судски совет на РМ" и "Совет на јавни обвинители на РМ" се оценуваат како институции кои се зависни, пристрасни и непрофесионални

Реформи и подготвеност на правосудниот систем на Република Македонија за ЕУ

Важност на реформи во правосудство

По место на живеење и возраст и етничка припадност

Приближно 80% од испитаниците сметаат дека реформите во судството се важни. Важноста на реформите е статистички повеќе изразена од страна на жителите на возраст од 18-29 години и жителите постари од 50 години.

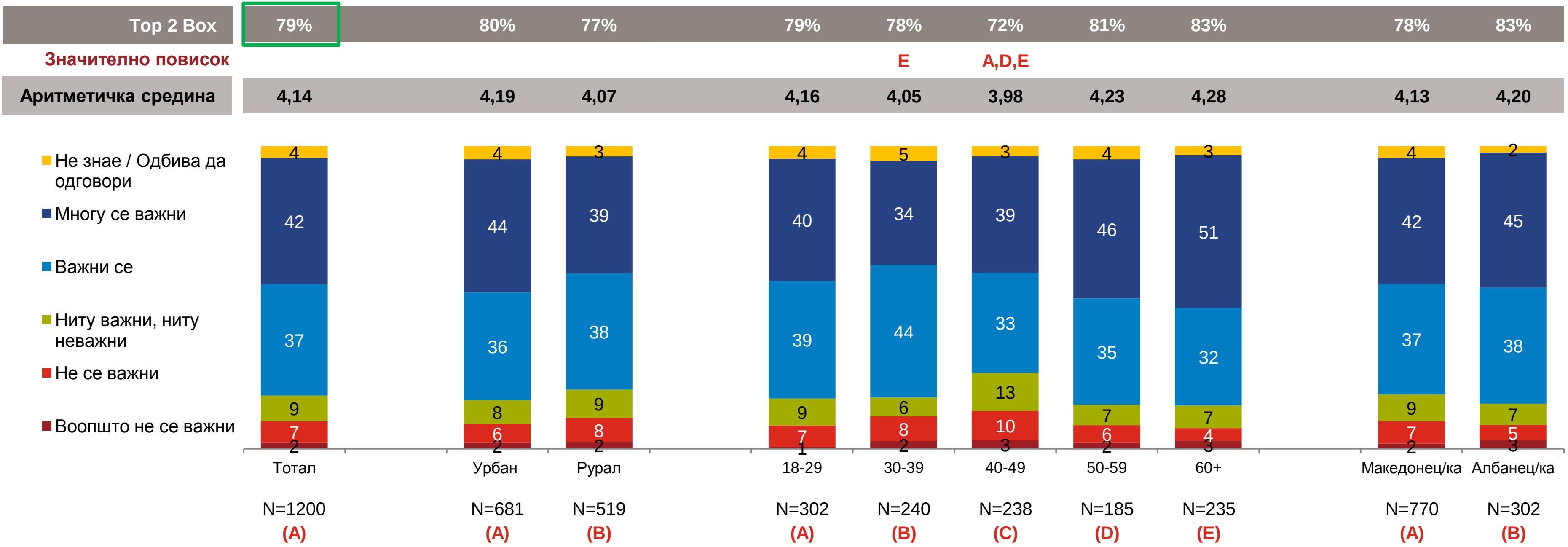

База: Сите испитаници, N=1200; Вредности во %

B01. Интегрирањето на РМ во ЕУ е процес во текот на кој се спроведуваат реформи во економскиот и политичкиот систем. Дел од овој процес се и реформите во правосудниот систем. Колку сметате дека реформите во правосудството се важни за пристапување во ЕУ?

Статистички значајните разлики помеѓу суб-групите се означени со букви

Подготвеност на правосудниот систем

По место на живеење и возраст и етничка припадност

Речиси 50% од испитаниците сметаат дека правосудниот систем во Македонија не е подготвен за да овозможи полесен пристап во ЕУ. Од друга стана се забележува дека испитаниците од руралните средини повеќе од оние во урбаните средини сметаат дека правосудниот систем е подготвен за влез во ЕУ. Во однос на возраста помладите (30-39 години) се поголеми оптимисти и сметаат дека правосудниот систем е подготвен, за разлика од постарите над 50 години. Статистички значајна разлика може да се забележи помеѓу граѓаните на Македонија од македонска етничка заедница кои сметаат дека правосудниот систем е подготвен за да овозможи пристап во ЕУ за разлика од граѓаните на Македонија од албанската етничка заедница.

	Тотал	Урбан	Рурал	18-29	30-39	40-49	50-59	60+	Македонец/ка	Албанец/ка
Top 2 Box	28%	27%	31%	31%	27%	31%	26%	27%	31%	23%
Значително повисок		B					B	B		A
Аритметичка средина	2,67	2,61	2,74	2,74	2,77	2,65	2,55	2,56	2,75	2,53

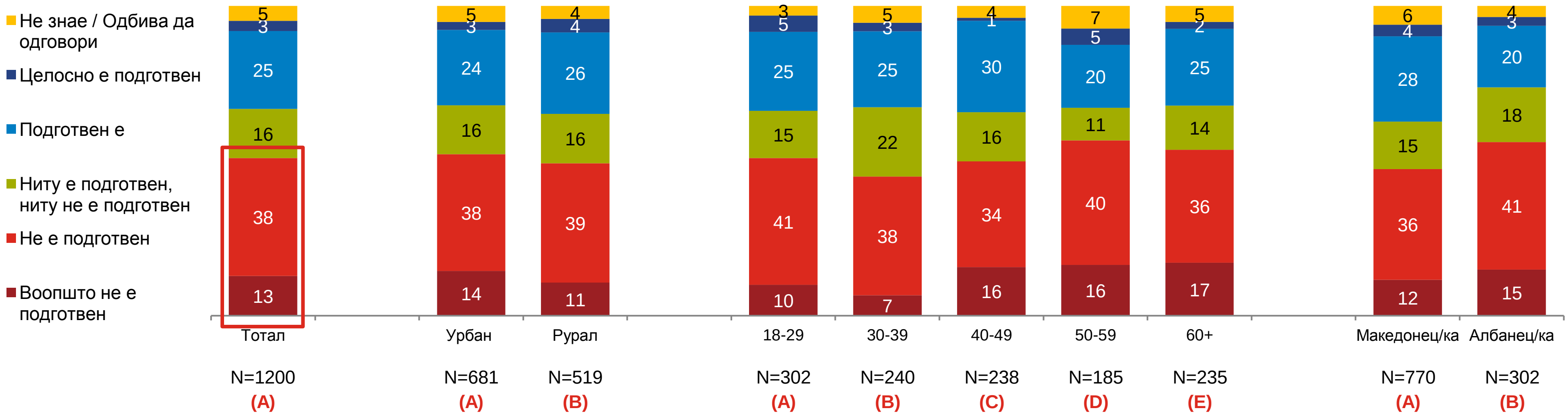

База: Сите испитаници, N=1200; Вредности во %

B02. Според Ваше мислење, до кој степен сметате дека правосудниот систем во Македонија е подготвен за да овозможи полесен пристап во ЕУ?

Статистички значајните разлики помеѓу суб-групите се означени со букви

Пречки за спроведување на реформите

По место на живеење и возраст и етничка припадност

Како најголеми пречки за спроведување на реформи во правосуднот систем наведени се: корупција и мито, правосудство и власта како пречка за реформи. Повозрасната популација (повеќе од 40 години) сметаат дека политичките паритии и селективното гледање на правдата се пречки за спроведувањето на реформите за разлика од помладите (18-39 години).

	Тотал	Град	Село	18-29	30-39	40-49	50-59	60+	Македонец / ка	Албанец / ка
		(A)	(B)	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(A)	(B)
База – број на испитаници	**799**	**461**	**338**	**200**	**162**	**156**	**123**	**158**	**483**	**223**
Корупција и мито	32%	32%	33%	30%	34%	35%	36%	27%	34%	30%
Реформи во судството	13%	14%	13%	12%	13%	16%	10%	15%	13%	14%
Власта- пречка за реформи	13%	14%	11%	17%	13%	11%	14%	A 9%	14%	11%
Политиката во државата/ партизираност	12%	12%	11%	13%	11%	12%	9%	11%	12%	12%
Политичките партии/ Несогласување на политичките партии	8%	7%	9%	C,D,E 3%	E 6%	9%	10%	13%	7%	11%
Не знае / Одбива да одговори	6%	6%	5%	10%	6%	2%	4%	4%	6%	6%
Неквалитетни кадри	3%	4%	2%	2%	6%	B 1%	4%	2%	5%	1%
Селективно гледање на правдата/ Нееднаква правда	3%	2%	4%	D,E 1%	E 1%	3%	4%	7%	3%	4%
Политичката криза	3%	3%	2%	4%	5%	2%	1%		3%	2%
Лошо функционирање на државните институции	2%	2%	3%	3%	3%	1%	4%	2%	2%	2%
Нефункцуионалност на правниот систем	2%	3%	1%	1%		4%	2%	3%	2%	3%
Непотизам	2%	3%	A 1%	2%	1%		3%	3%	3%	
Менталитетот на народот	2%	2%	2%	3%		1%	1%	2%	2%	2%
Менталитетот на луѓето што не водат	2%	2%	2%	1%		2%	2%	4%	1%	3%
Почитување међу луѓето без разлика на вера, националност	1%	1%	1%	1%	1%	1%	2%			2%
Навремено решавање на судсите спорови	1%	1%	1%		1%		1%	2%	1%	
Заев(комуњарите)	1%	1%	1%		2%	1%				
Повеќе вработувања	1%		1%	2%				1%		3%
Промена/ потреба за промена	1%		1%				2%		1%	1%
Криминал	1%	1%				2%			1%	1%
Слаба организација	1%		1%					3%		1%
Името- Грците	1%		1%		1%		2%			1%

База: Испитаници кои сметаат дека правосудниот систем не е подготвен, N=799; Вредности во %, податоци помали од 1%, не се прикажани во табелата

B03. Што според Вас претставува најголема пречка за спроведување на реформите во правосудниот систем? *ОТВОРЕНО ПРАШАЊЕ*

Главна улога во спроведување реформи

По место на живеење и возраст и етничка припадност

Според граѓаниет на Р. Македонија судовите, ја имаат главната улога во спроведување на реформите во правосудниот систем. Статистички повеќе, граѓаните од урбаната средина наведуваат дека власта ја има главната улога во спроведување на реформите во правосудниот систем, додека жителите на руралната средина ги наведуваат судовите. Во однос на етничката припадност, граѓаните на Македонија од македонска етничка заедница сметаат дека Министерството за правда ја има главната улога во спроведување на реформите, за разлика од граѓаните на Македонија од албанската етничка заедница кои сметаат дека партијата е клучна за спроведување на реформите во правосудниот систем

	Тотал	Град	Село	18-29	30-39	40-49	50-59	60+	Македонец / ка	Албанец / ка
		(A)	(B)	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(A)	(B)
База – број на испитаници	**1200**	**681**	**519**	**302**	**240**	**238**	**185**	**235**	**770**	**302**
Правосудниот систем / Судовите	31%	B 29%	35%	30%	30%	33%	32%	33%	33%	32%
Извршната власт	20%	22%	A 17%	24%	18%	19%	20%	A 17%	21%	17%
Самостоен суд- партиски неопределен	13%	13%	12%	11%	10%	15%	15%	12%	12%	11%
Граѓаните/Народот	8%	9%	7%	11%	8%	7%	A 5%	8%	8%	8%
Независна комисија	6%	5%	8%	5%	7%	6%	8%	7%	6%	6%
Државата	4%	5%	4%	5%	5%	4%	4%	4%	3%	5%
Академици, Професори	4%	4%	3%	B 2%	6%	4%	4%	3%	4%	3%
Министерство за правда	3%	3%	3%	2%	5%	3%	4%	B,D1%	4%	A1%
Ограните на државата	3%	2%	3%	2%	3%	2%	2%	5%	3%	2%
Собрание	2%	2%	2%	2в	1%	1%	1%	4%	2%	2%
Уставен Суд	2%	B 1%	3%	2%	2%	E 1%		4%	2%	2%
Партија	1%	2%	1%	1%	1%	1%	2%	2%	B1%	4%
Сите заедно	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%		3%
ВМРО-ДПМНЕ	1%	1%	1%		2%	1%	1%	1%	1%	
Новоформирана влада	1%	1%	1%	1%		2%		1%	1%	1%
Опозициски партии	1%	1%	1%	1%	1%	1%		1%	1%	1%
СЈО	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Врховен Суд	1%	1%	1%		1%	1%	2%	1%	1%	1%
Правници	1%	1%	1%	1%	2%		1%	1%	1%	
Премиерот	1%	1%			1%			2%	1%	1%
Судски совет	1%	1%	1%		2%		1%			1%
Јавни обвинители	1%		1%			2%		1%		1%
Не знае / Одбива да одговори	4%	4%	4%	5%	6%	3%	1%	2%	4%	4%

База: Сите испитаници, N=1200; Вредности во %; податоци помали од 1%, не се прикажани во табелата

B04. Кој сметате дека треба да ја има водечката улога и иницијатива во реформите во правосудниот систем?*ОТВОРЕНО ПРАШАЊЕ*

Вклученост на граѓански сектор во реформи поврзани со правосудството

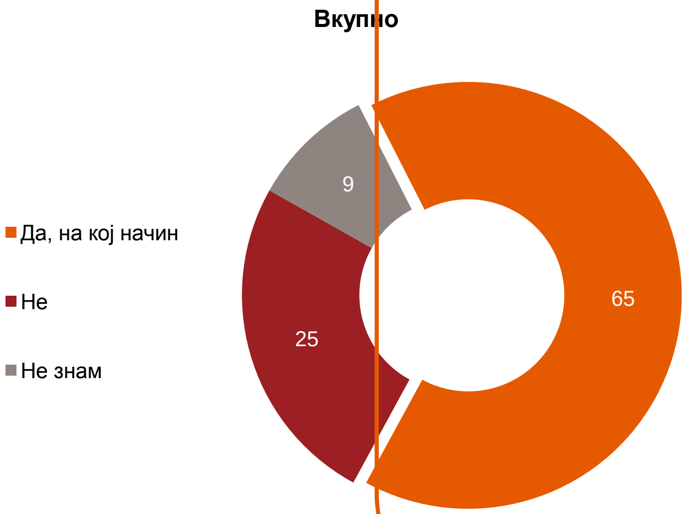

N=785

База: Сите испитаници, N=1200; Вредности во %; податоци помали од 1%, не се прикажани на графикот

В05. Дали сметате дека граѓанскиот сектор треба да биде вклучен во реформите во правосудството? *ОТВОРЕНО ПРАШАЊЕ*

Реформи во правосудство – приоритет на влада?

По место на живеење и возраст и етничка припадност

57% од испитаниците сметаат дека реформите во правосудниот систем претставуваат приоритет на Владата на Р.Македонија. Повозрасната популација (повеќе од 40 години), смета дека реформите во правосудството се приоритет на владата, додека младата популација (18-39 години) смета дека на оваа област не и се дава приоритет

	Тотал	Урбан	Рурал	18-29	30-39	40-49	50-59	60+	Македонец/ка	Албанец/ка
Top 2 Box	57%	56%	58%	49%	53%	62%	64%	59%	58%	55%
Значително повисок				C,D,E	C,D,E					
Аритметичка средина	3,60	3,59	3,61	3,42	3,49	3,68	3,80	3,70	3,59	3,62

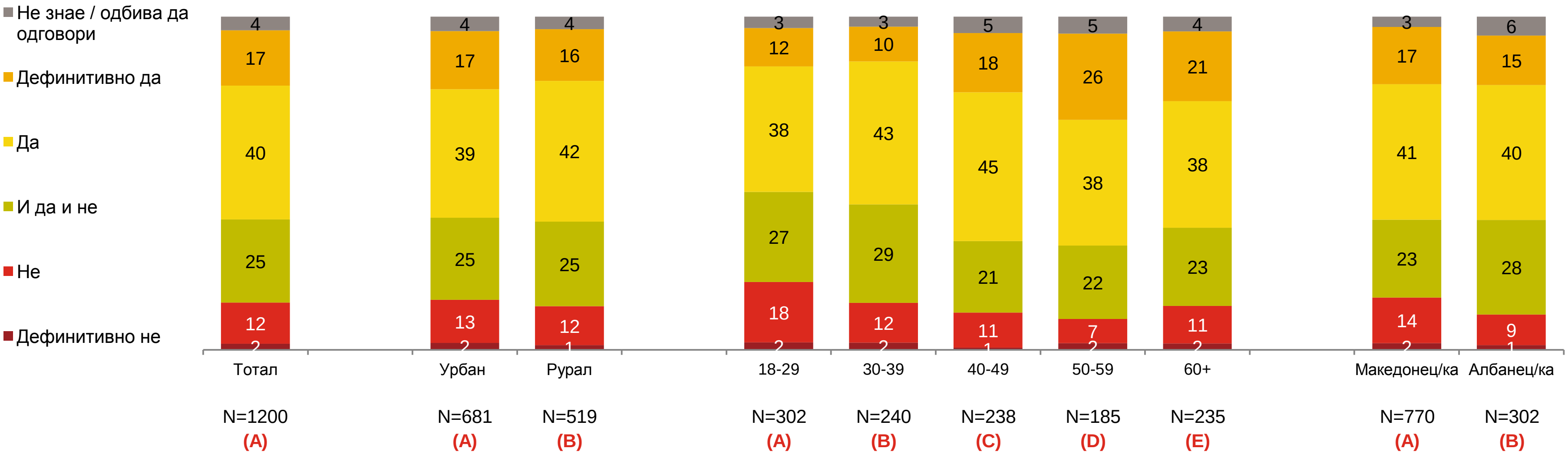

База: Сите испитаници, N=1200; Вредности во %

B15. Дали мислите дека оваа област – спроведување на реформи во правосудниот систем, претставува приоритет на Владата на Република Македонија?

Статистички значајните разлики помеѓу суб-групите се означени со букви

Очекувања за пристапување на Република Македонија во ЕУ

Пристапување на Република Македонија во ЕУ

По место на живеење и возраст и етничка припадност

31% од испитаниците сметаат дека Македонија никогаш нема да пристапи кон ЕУ, додека 19% од нив сметаат дека тоа ќе се случи за 6-10 години. Најголем песимизам за пристапување на Македонија кон ЕУ се детектира кај возрасните испитаници 60+, додека најголеми оптимисти се најмладите на возраст од 18 до 29 години.

Во однос на етничката припадност, се забележува дека граѓаните на Македонија од албанска етничка припадност значително повеќе од граѓаните од македонска етничка припадност веруваат дека Република Македонија ќе пристапи кон ЕУ за помалку од 6 години. Од друга страна се забалежува значително поголем број на граѓани на Република Македонија од македонаска етничка припадност (33%) во однос на граѓани од албанска етничка припадност (25%)% кои сметаат дека Македонија никогаш нема да пристапи кон ЕУ.

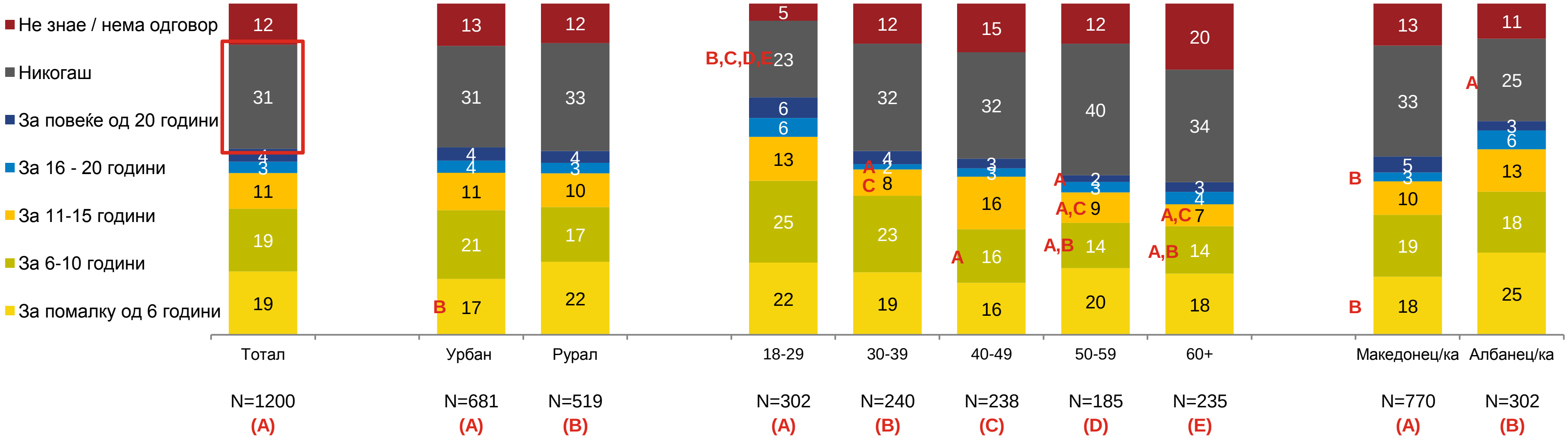

База: Сите испитаници, N=1200; Вредности во %

B06. Според Ваше мислење, за колку години од сега Македонија ќе пристапи кон ЕУ?

Статистички значајните разлики помеѓу суб-групите се означени со букви

Моментална состојба - правосудство, борба со корупција и основни човекови права

Оценка на моментална состојба - правосудството

Моментална состојба во правосудството во Р.М.

По место на живеење и возраст и етничка припадност

Околу 15% моменталната состојба во правосудството ја оценуваат како добра, додека 47% наведуваат дека состојбата во правосудството е лоша. Граѓаните на возраст од 18-39 години оценуваат дека состојбата во правосудството е добра, во однос на повозрасните граѓани на возраст повеќе од 40 години.

Во однос на етничката пропадност, се забележува дека граѓаните на Македонија од македонската етничка заедница значително повеќе од граѓаните од албанската етничка заедница веруваат дека моменталната состојба во правосудството е добра.

	Тотал	Урбан	Рурал	18-29	30-39	40-49	50-59	60+	Македонец/ка	Албанец/ка
Top 2 Box	15%	15%	16%	18%	19%	13%	12%	13%	18%	8%
Значително повисок						A,B	A,B	A,B		A
Аритметичка средина	2,49	2,45	2,53	2,62	2,66	2,38	2,30	2,38	2,53	2,36

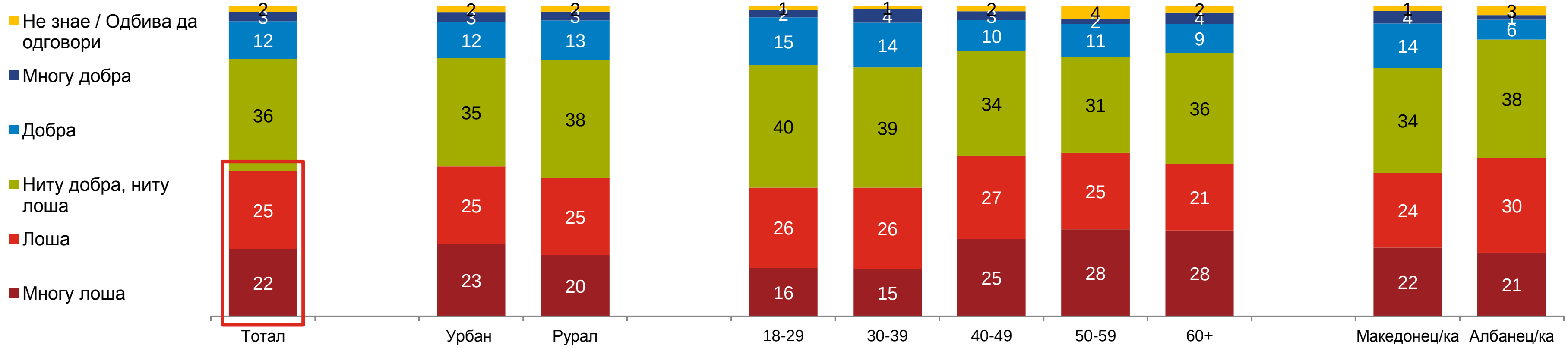

Тотал	Урбан	Рурал	18-29	30-39	40-49	50-59	60+	Македонец/ка	Албанец/ка
N=1200	N=681	N=519	N=302	N=240	N=238	N=185	N=235	N=770	N=302
(A)	(A)	(B)	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(A)	(B)

База: Сите испитаници, N=1200; Вредности во %

B07. Генерално, како ја оценувате моментална состојба со однос на правосудството во Република Македонија?

Статистички значајните разлики помеѓу суб-групите се означени со букви

Оценка на моментална состојба - борба со корупцијата

Моментална состојба во борбата со корупцијата во Р.М.

По место на живеење и возраст

Повеќе од 60% од грѓаните сметаат дека моменталната состојба во однос на борбата со корупција е многу лоша. Ваквата ситуација е детектирана и кај повозрасната пополуација (повеќе од 40 години), додека кај помладата популација се забележува позитивна оценка на состојбата во борбата со корупцијата. Се забележува дека граѓаните на Македонија од македонската етничка заедница значително повеќе од граѓаните на Македонија од албанска етничка заедница сметаат дека состојбата во борбата со корупцијата е добра.

	Тотал	Урбан	Рурал	18-29	30-39	40-49	50-59	60+	Македонец/ка	Албанец/ка
Top 2 Box	12%	13%	12%	15%	17%	11%	10%	8%	16%	5%
Значително повисок						A,B	A,B	A,B		A
Аритметичка средина	2,17	2,18	2,15	2,32	2,36	2,13	2,01	1,94	2,29	1,88

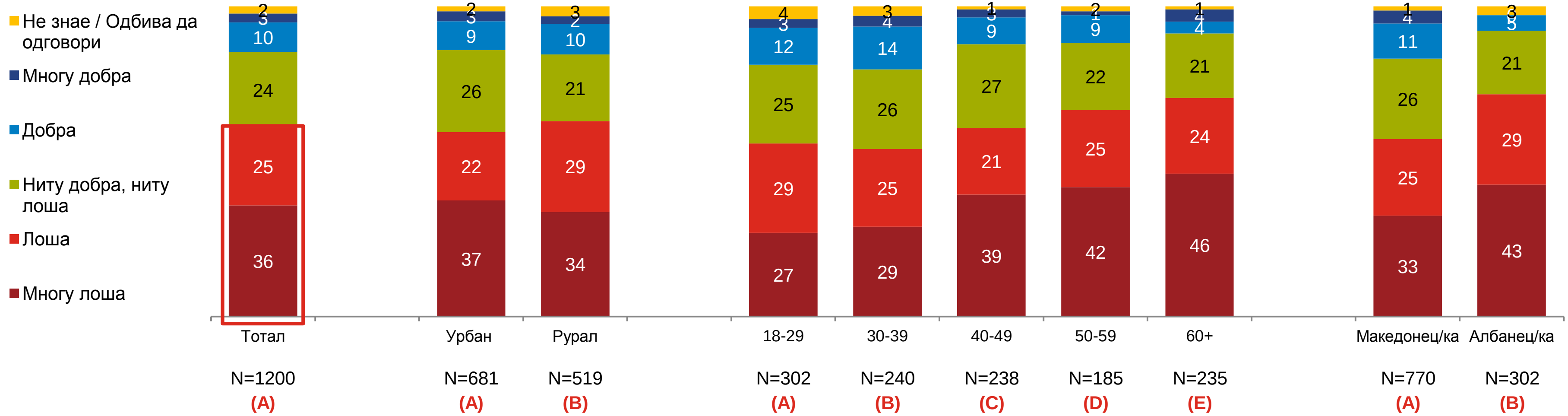

База: Сите испитаници, N=1200; Вредности во %

B08. Генерално, како ја оценувате моментална состојба во однос на борбата со корупцијата во Република Македонија?

Статистички значајните разлики помеѓу суб-групите се означени со букви

Лично искуство со корупција

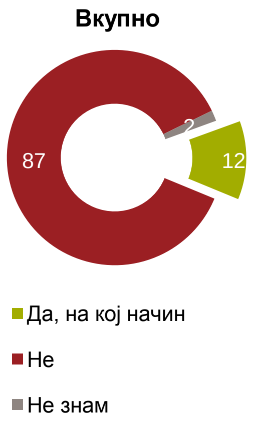

	Тотал	Град	Село	18-29*	30-39*	40-49	50-59*	60+	Македонец / ка	Албанец / ка
База – број на испитаници	**141**	**86**	**56**	**29***	**22***	**31**	**28***	**31**	**79**	**45**
		(A)	(B)	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(A)	(B)
Здравство	23%	23%	24%	35%	20%	**A** 12%	31%	19%	**B** 17%	33%
Суд(Пари за предмет, уцена од судија)	16%	15%	17%	**B**8%	36%	**B**7%	21%	**B**12%	15%	19%
Образование	11%	9%	14%	33%		**A**2%	**A**8%	**A**10%	6%	14%
На работно место	8%	8%	10%	3%	3%	17%	3%	15%	10%	10%
Секаде има	8%	8%	8%	7%	16%	5%	8%	5%	9%	10%
Јавна администрација	4%	4%	4%	3%		14%		3%	2%	10%
Општина	3%	4%	3%			5%	8%	3%	6%	
Подмитување	3%	4%		3%		2%		7%	2%	
Полиција	2%	1%	4%				3%	7%	1%	5%
Сектор урбанизам	2%	3%			3%	7%			1%	
Приватен сектор	2%	1%	3%		3%	2%		3%	3%	
ЕВН	2%		4%	7%						5%
Градежништво	2%		4%				8%			
Извршител	2%	2%					8%			
Царина	1%	1%	1%		3%			3%	2%	
Катастар	1%		3%	3%		2%			2%	
Пари за услуга	1%	2%					5%		2%	
Социјално	1%	1%	1%			5%			2%	
Ми бараа производи кои ги произведувам	1%		1%					3%	1%	
Јавен превоз	1%	1%				2%			1%	
злоупотреба на моите права и злоупотреба на функција	1%	1%					3%		1%	
Инспекторите кои одат по фирми	1%	1%			3%				1%	
Подмитување во медиуми	1%	1%						3%	1%	
Земјоделство	1%		1%				3%		1%	
Шумска полиција	1%	1%				2%			1%	
Во однос на купопродажни работи	1%	1%						3%	1%	
Праќање за добивање проекти	1%	1%					3%		1%	
Осигурителна компанија	1%	1%			3%				1%	
Адвокат	1%	1%		3%					1%	
Пролетер	1%	1%			3%				1%	
Недавање фискална сметка	1%		1%	3%					1%	
Шаховски и коњски клуб	1%		1%				3%		1%	

База: Сите испитаници, N=1200; Вредности во %(*мала база);

B09. Дали лично сте имале искуство со корупција во државава, во последниве 2 години? *ОТВОРЕНО ПРАШАЊЕ*

Оценка на моментална состојба - основни човекови права

Моментална состојба со основнте човекови права во Р.М.

По место на живеење и возраст

Оценката за моменталната состојба со основните човекови права во Република Македонија е оценета како добра од 30% од граѓаните наспроти 34% кои ја оценуваат како лоша. Популацијата на возраст од 18-29 години сметаат моменталната состојба со основните човекови права е добра за разлика од највозрасните, додека граѓаните на Македонија од македонската етничка заедница значително повеќе од граѓаните на Македонија од албанска етничка заедница сметаат дека состојбата со основнте човекови права во Македонија е добра.

	Тотал	Урбан	Рурал	18-29	30-39	40-49	50-59	60+	Македонец/ка	Албанец/ка
Top 2 Box	30%	29%	31%	32%	30%	31%	29%	26%	33%	21%
Значително повисок								A		A
Аритметичка средина	2,91	2,90	2,92	3,03	2,91	2,87	2,88	2,82	2,95	2,77

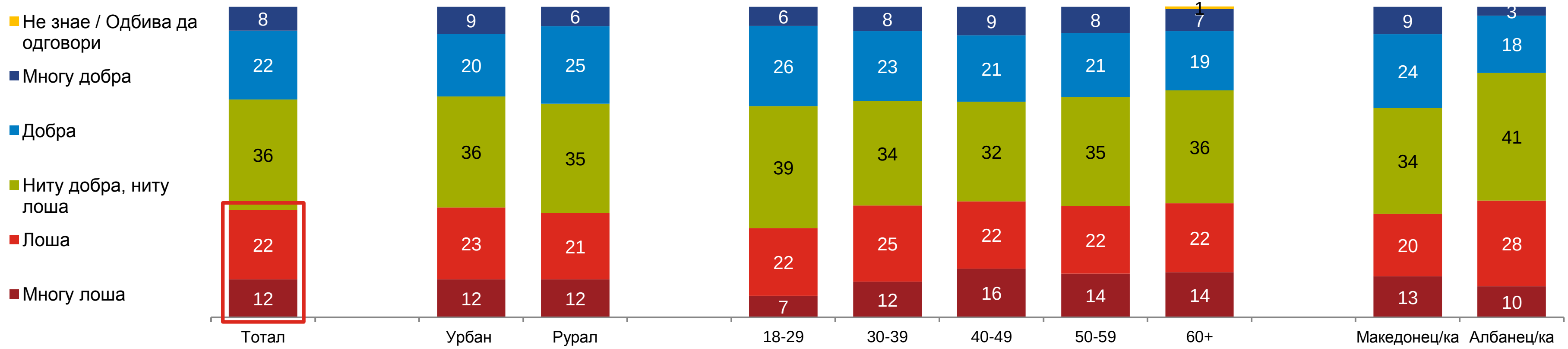

Тотал	Урбан	Рурал	18-29	30-39	40-49	50-59	60+	Македонец/ка	Албанец/ка
N=1200	N=681	N=519	N=302	N=240	N=238	N=185	N=235	N=770	N=302
(A)	(A)	(B)	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(A)	(B)

База: Сите испитаници, N=1200; Вредности во %

B10. Генерално, како ја оценувате моментална состојба со основнте човекови права во Република Македонија?

Статистички значајните разлики помеѓу суб-групите се означени со букви

Искуство со државен орган

1/3 од испитаниците имале искуство како странка пред државен орган во државата. Најголем дел од нив се на возраст од 50-59 години.

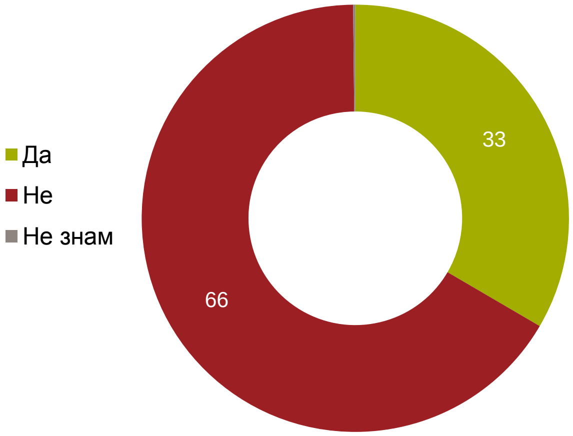

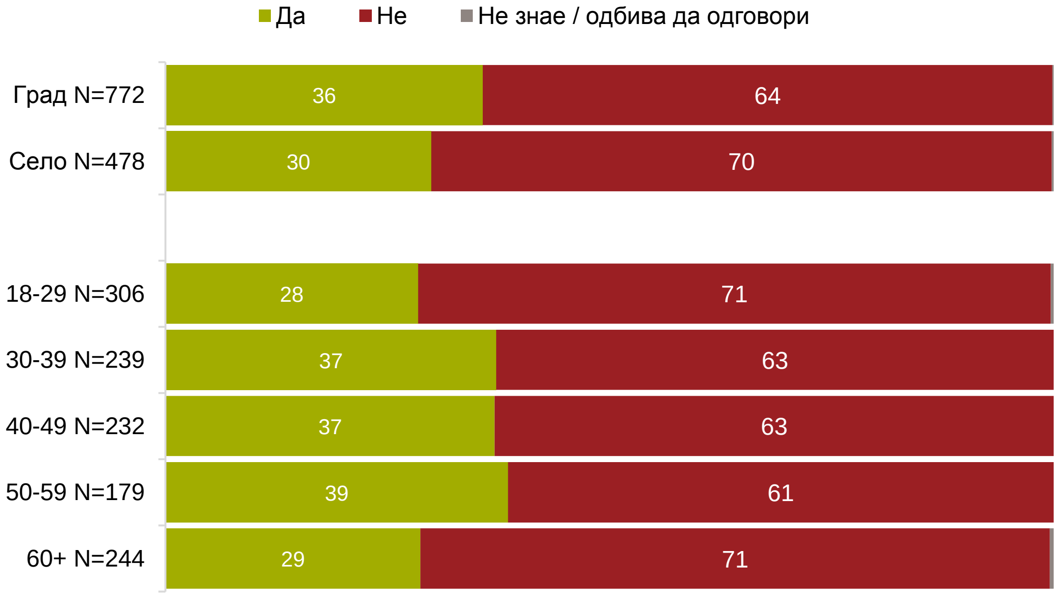

База: Сите испитаници, N=1200; Вредности во %

B11. Дали вие лично сте имале искуство како странка пред државен орган во државата?

Третман пред државен орган - еднаков граѓанин
По место на живеење и возраст

Од испитаниците кои имале искуство со државен орган 53% се задоволни со третманот кои го добиле од државните органи односно наведуваат дека биле третирани како еднакви граѓанини. Граѓаните на возраст 18-39 годишна возраст се позадоволни од третманот за разлика од повозрасните граѓани (повеќе од 40 години).

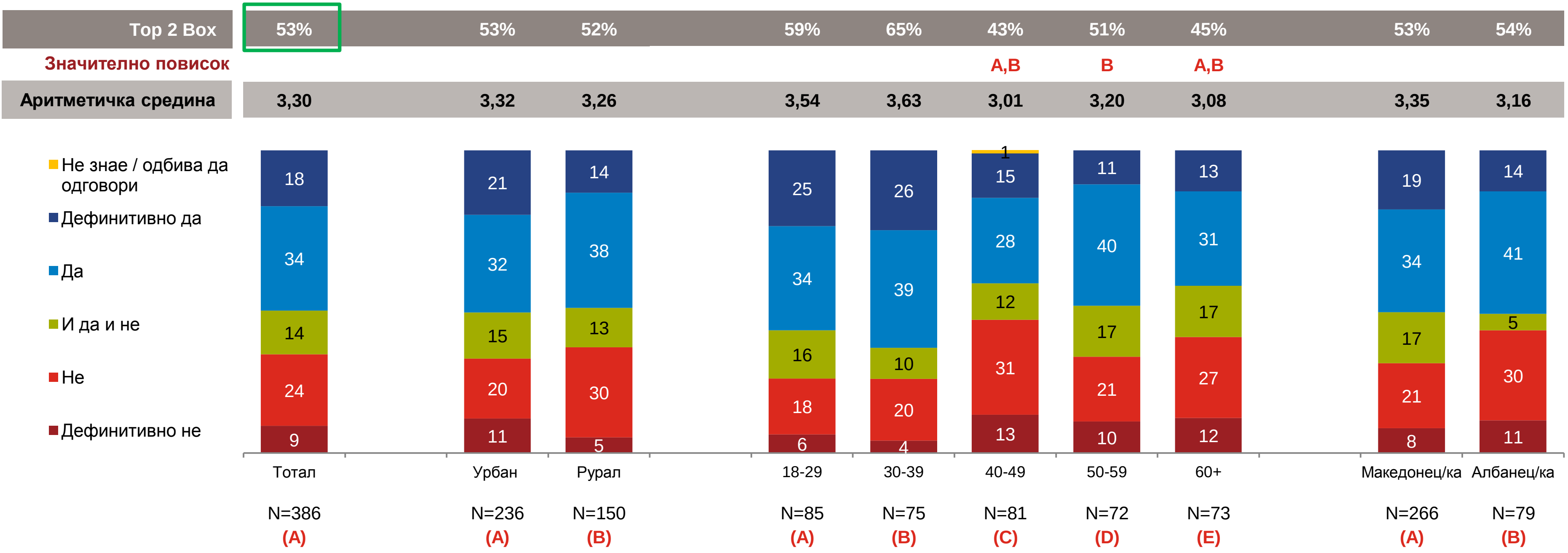

База: База: Испитаници кои имале искуство со државен орган, N=386; Вредности во %

В12. Дали како странка пред државен орган бевте третирани како еднаков граѓанин?

Статистички значајните разлики помеѓу суб-групите се означени со букви

Искуство со правосуден орган

81% од испитаниците немале искуство како странка пред правосуден орган.

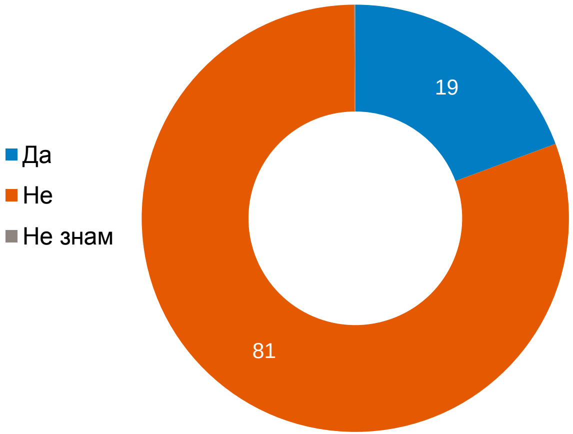

База: Сите испитаници, N=1200; Вредности во %

B13. Дали вие лично лично сте имале искуство како странка пред некој правосуден орган во државата?

Третман пред правосуден орган - еднаков граѓанин

По место на живеење и возраст

Речиси половина од граѓаните кои имале искуство пред правосуден орган се задоволни од третманот односно кажуваат дека добиле третман како еднаков граѓанин од страна на правосудните органи.

	Тотал	Урбан	Рурал	18-29	30-39	40-49	50-59	60+	Македонец/ка	Албанец/ка
Top 2 Box	49%	52%	46%	57%	52%	52%	34%	49%	52%	48%
Значително повисок										
Аритметичка средина	3,09	3,11	3,06	3,34	3,18	3,12	2,83	3,02	3,16	3,10

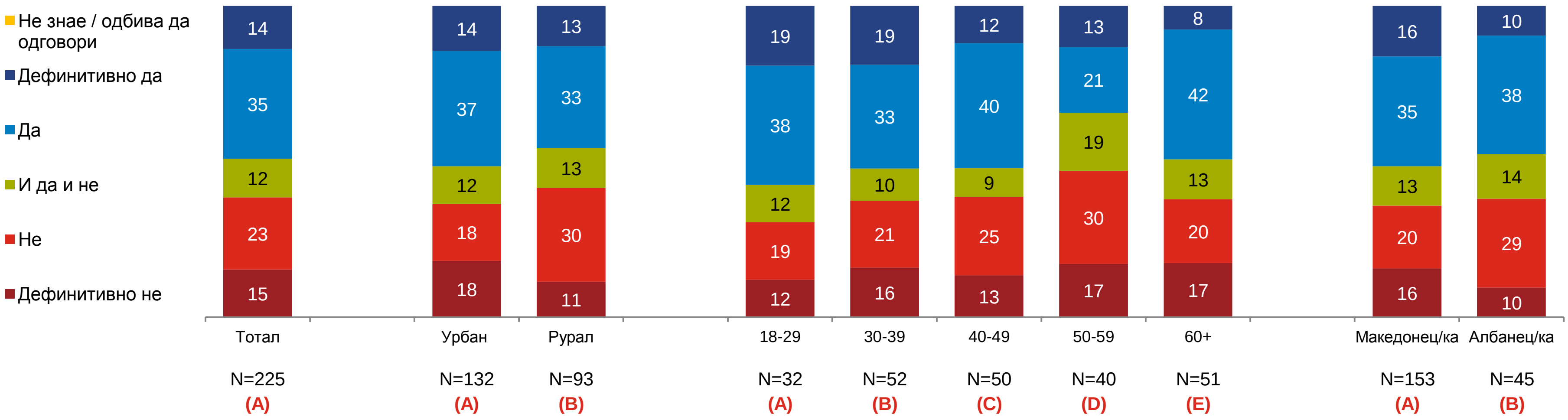

База: Испитаници кои имале искуство со правосуден орган, N=225; Вредности во %

B14. Дали како странка пред правосуден орган бевте третирани како еднаков граѓанин?

Статистички значајните разлики помеѓу суб-групите се означени со букви

Основни човекови права – важност и моментална состојба

Основни човекови права

База: Сите испитаници, N=1200; Вредности во %; Вредности помали од 1%, не се прикажани на графикот

C01. Според вас, што се основни човекови права? *ОТВОРЕНО ПРАШАЊЕ*

Статистички значајните разлики помеѓу суб-групите се означени со букви

Почитување на човековите права во Р.Македонија
По место на живеење и возраст

28% од испитаниците сметаат дека човековите права во Македонија се почитуваат. Граѓаните на возраст од 30-49 години повеќе од повозрасните (60+) сметаат дека се почитуваат човековите права во Р.Македонија. Граѓаните на Македонија од македонската етничка заедница повеќе од граѓаните на Македонија од албанска етничка заедница сметаат дека човековите права во Македонија се почитуваат.

	Тотал	Урбан	Рурал	18-29	30-39	40-49	50-59	60+	Македонец/ка	Албанец/ка
Top 2 Box	28%	28%	29%	28%	29%	31%	27%	27%	32%	23%
Значително повисок								B,C		A
Аритметичка средина	**2,94**	**2,94**	**2,95**	**2,97**	**3,03**	**2,99**	**2,91**	**2,80**	**3,02**	**2,84**

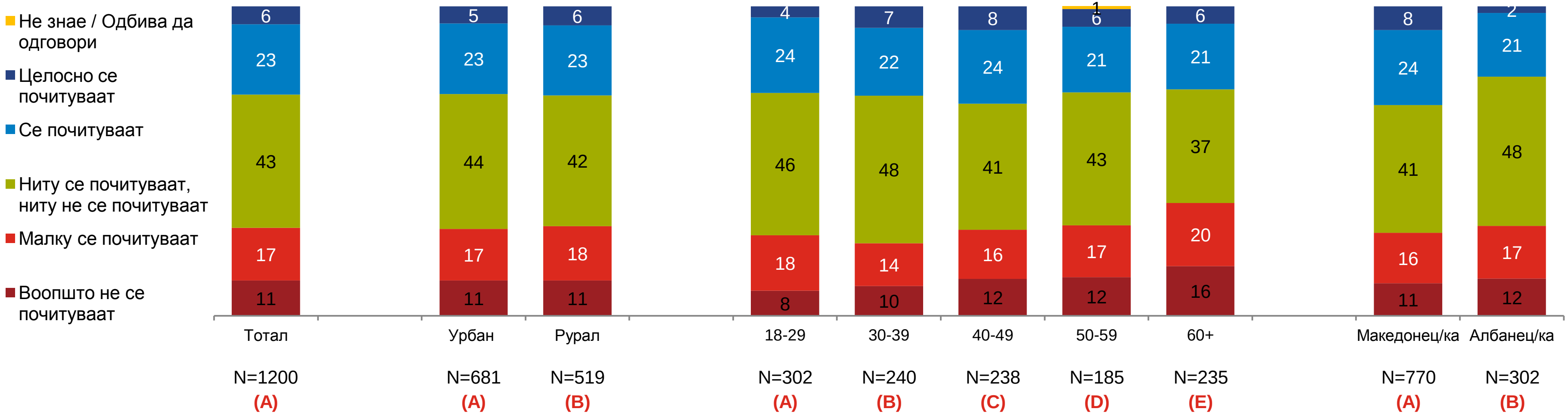

База: База: Сите испитаници, N=1200; Вредности во %

C05. Моментално, како би го оцениле нивото на почитување на основните човекови права во Македонија?

Статистички значајните разлики помеѓу суб-групите се означени со букви

Важност и оценка на моментална состојба на човековите права

Од прикажаната табела може да заклучиме дека важноста за основните човекови права кај испитаниците е приближно иста.

Важност	Аритметичка средина
Слобода на изразување	4,97
Слобода на собирање и здружување	4,97
Право на почитување на приватниот и семејниот живот	4,97
Право на правично судење	4,97
Право на ефективен лек	4,97
Еднаквост меѓу мажите и жените	4,97
Забрана на дискриминација	4,97
Право на живот	4,97
Право на работа	4,97
Права на деца	4,97
Нема казна без закон	4,97
Право на образование	4,97
Право на слобода и сигурност	4,97
Право на сопственост	4,97
Права на постари лица	4,97
Права на лица со посебни потреби	4,97
Право на брак	4,97
Слобода на уверување, совест и религија	4,96
Забрана за тортура	4,96
Забрана на ропство и принудна работа	4,96
Право на азил	4,95

Оценката на моментланата состојба на човековите права е највисока кај правото на брак, додека правото на правично судење е оценето како многу лошо.

Оценка на моментална состојба	Аритметичка средина
Право на брак	3,55
Право на образование	3,43
Права на постари лица	3,37
Права на деца	3,33
Право на сопственост	3,27
Еднаквост меѓу мажите и жените	3,27
Право на азил	3,21
Слобода на уверување, совест и религија	3,19
Право на работа	3,18
Слобода на собирање и здружување	3,15
Право на живот	3,14
Право на лица со посебни потреби	3,12
Право на почитување на приватниот и семејниот живот	3,12
Право на ефективен лек	3,08
Забрана на дискриминација	3,06
Слобода на изразување	3,04
Забрана на ропство и принудна работа	3,03
Право на слобода и сигурност	3,01
Забрана за тортура	3,00
Нема казна без закон	2,90
Право на правично судење	2,82

База: Сите испитаници, N=1200; Вредности во %

C02/C03. Колку се важни следниве човекови права/Како ја оценувате состојбата со следниве човекови права во Макеоднија?

Важност наспроти задоволство - човекови права

Висока важност/ ниско задоволство	
1.	Право на живот
4.	Право на слобода и сигурност
5.	Право на правично судење
6.	Нема казна без закон
7.	Право на почитување на приватниот и семејниот живот
9.	Слобода на изразување
10.	Слобода на собирање и здружување
12.	Право на ефективен лек
13.	Забрана на дискриминација
21.	Права на лица со посебни потреби
Висока важност/ високо задоволство	
11.	Право на брак
14.	Право на образование
15.	Право на сопственост
16.	Право на работа
18.	Еднаквост меѓу мажите и жените
19.	Права на деца
20.	Права на постари лица
Ниска важност/ ниско задоволство	
2.	Забрана за тортура
3.	Забрана на ропство и принудна работа
Високо задоволство/ ниска важност	
8.	Слобода на уверување, совест и религија
17.	Право на азил

База: Сите испитаници, N=1200

Обраќање при прекршени човекови права

	Тотал	Град	Село	18-29	30-39	40-49	50-59	60+	Македонец / ка	Албанец / ка
База – број на испитаници	**1200**	**681**	**519**	**302**	**240**	**238**	**185**	**235**	**770**	**302**
		(A)	(B)	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(A)	(B)
Народен правобранител	20%	22%	A 16%	B,C,D,E13%	23%	21%	21%	22%	21%	20%
Суд	14%	15%	13%	12%	14%	14%	16%	15%	14%	15%
Полиција/МВР	10%	10%	9%	13%	11%	A 6%	A 6%	11%	8%	11%
Никаде (недоверба, нема каде, ништо не функционира)	8%	9%	7%	B,E 5%	10%	9%	7%	10%	8%	9%
Хелсиншки комитет	5%	6%	4%	4%	C,D 2%	8%	8%	5%	6%	6%
Во институцијата каде се прекршени правата	2%	2%	3%	D 1%	D 1%	3%	5%	2%	3%	1%
Државни институции	2%	2%	3%	2%		3%	2%	3%	2%	2%
Институции/Агенции за заштита на човековите права	2%	2%	1%	1%	1%	2%	3%	2%	2%	1%
Обвинителство	2%	2%	1%		E 1%	2%		4%	1%	2%
Адвокат	1%	1%	2%	1%	3%	1%		2%	1%	2%
Општина	1%	1%	1%		2%		1%	3%	1%	1%
НВО	1%	1%	2%	1%		2%	2%	1%	1%	2%
Медиуми	1%	1%	1%	2%	1%		1%		1%	1%
Европски суд за чевекови права Стразбур	1%	1%	1%	1%	2%	1%		1%	1%	1%
Социјални служби	1%	1%	1%	1%	1%		1%	1%	1%	
Министерство за правда	1%	1%					1%	2%		1%
Не знае / Одбива да одговори	36%	34%	39%	44%	33%	35%	34%	31%	35%	35%

Во однос на тоа каде би се обратиле доколку се прекршени човековите права, најголем број од испитаниците одговориле Народен правобранител, Суд и Полиција. Статистички поголем е бројот на испитаници од убраните средини и на возраст над 30 години, кои при прекршување на човековите права би се обратиле кај Народен правобранител

База: Сите испитаници, N=1200; Вредности во %(*мала база); Вредности помали од 1%, не се прикажани во табелата

C04. Каде можете да се обратите доколку сметате дека ви се прекршени човековите права? *ОТВОРЕНО ПРАШАЊЕ*

Статистички значајните разлики помеѓу суб-групите се означени со букви

Човекови права кои не се почитуваат

	Тотал	Град	Село	18-29	30-39	40-49	50-59	60+	Македонец / ка	Албанец / ка
База – број на испитаници	**341**	**190**	**150**	**78**	**56**	**66**	**54**	**85**	**206**	**88**
		(A)	(B)	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(A)	(B)
Правото на слобода на говор и изразување	45%	43%	46%	44%	43%	47%	42%	46%	46%	44%
Право на работа/вработување	43%	44%	42%	B,C,D 39%	40%	49%	51%	38%	48%	41%
Право на здравствена заштита	20%	18%	23%	D 15%	19%	D 18%	34%	D 19%	22%	24%
Право за дискриминација	16%	14%	18%	18%	16%	16%	20%	12%	15%	17%
Право на еднаквост	14%	9%	20%	13%	12%	D,E 5%	22%	18%	15%	17%
Право на живот	12%	11%	15%	5%	14%	18%	19%	10%	12%	7%
Не знае / одбива да одговори	11%	11%	11%	16%	18%	8%	1%	11%	10%	15%
Право на слобода	10%	9%	10%	11%	14%	6%	10%	8%	10%	10%
Еднаквост пред законите	9%	7%	11%	7%	15%	9%	10%	6%	6%	15%
Фер судење/ Правично судство	7%	9%	5%	9%	C 3%	14%	7%	C 4%	10%	
Социјални права	7%	9%	4%	C,E1%	7%	12%	7%	8%	5%	12%
Право на образование	7%	7%	6%	10%	4%	10%	4%	5%	8%	5%
Правото на приватност и на семеен живот	6%	7%	4%	11%	A 1%	9%		5%	7%	2%
Право на дете	3%	5%	A 1%	7%	4%	1%	1%	2%	4%	2%
Право на глас / тајно гласање	3%	4%	1%	B 3%	12%	B 2%			3%	2%
Слобода на движење	3%	4%	1%	3%		4%		5%	3%	2%
Право на демократија	3%	4%	1%		1%	5%	1%	5%	3%	
Право на сопственост	2%	B 2%	3%			2%	4%	5%	4%	
Право на животна средина	2%	2%	3%		5%	2%	4%	1%	1%	
Еднаквост меѓу маж и жена	2%	2%	2%	3%	1%	1%	4%	1%	2%	2%
Право на почитување на човекот	1%		3%			1%		5%		5%
Право на безбедност	1%	1%	2%	3%				3%		2%
Слободни медиуми/ печат	1%	1%	2%	4%		3%				2%
Право на слободен избор	1%	2%	1%	1%	3%	2%		1%	2%	
Право на политичка определеност	1%	2%	1%	1%	1%		1%	3%	1%	2%
Право на информираност / достапоност на информации од јавек карек	1%	2%				2%	5%		1%	
Право на вероисповед	1%	2%	1%	1%	1%			3%	1%	
Економски права	1%	2%				1%	1%	3%	1%	2%
Забрана на корупција	1%	1%	1%		1%			3%	1%	
Забрана на тортура	1%	1%	1%		1%	1%	1%		1%	
Право на стари лица	1%	1%						3%		2%
Права на албанците	1%	1%						3%		2%
Право на другите народи	1%	1%						3%		2%
Право на самоопределување	1%		1%			3%				2
Право на говорење сопствен јазик	1%		1%		4%					
Право на помош	1%		1%			3%				

Според испитаниците Правото на слобода и говор на изразување, Правото на работа и Правото на здравствена заштита се трите најмалку почитувани права во Р. Македонија. Статистички е поголема разликата кај испитаниците над 30 години кои сметаат дека им е прекршено правото на работа/вработување за разлика од помладите (18-29).

База: Испитаници кои наведуваат дека не се почитуваат човековите права, N=330; Вредности во %; Вредности помали од 1%, не се прикажани на графикот

C06. Во моментов според Вас, кои 3 (три) основни човекови права најчесто **не** се почитуваат во Македонија? *ОТВОРЕНО ПРАШАЊЕ*

Статистички значајните разлики помеѓу суб-групите се означени со букви

Искуство – прекршување на човековите права

66% од испитаниците немале лично искуство ниту искуство од близок пријател или член од семејство на кои основните човекои права им биле прекршени.

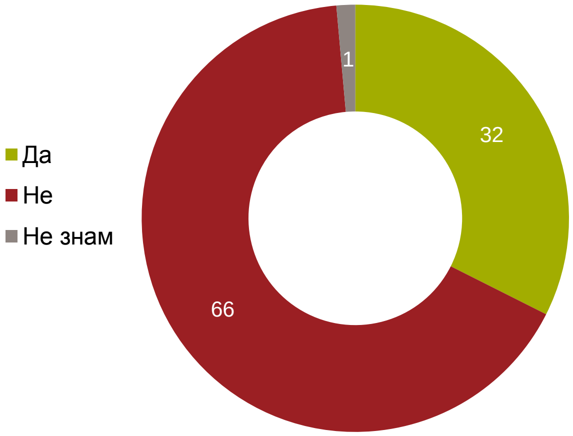

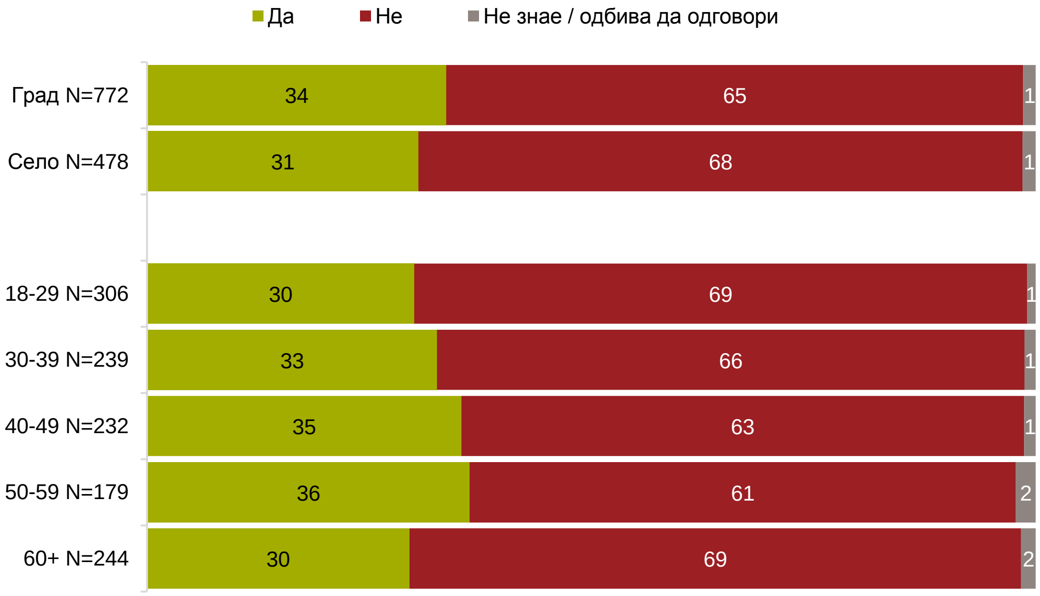

База: Сите испитаници, N=1200; Вредности во %

C07. Дали вие лично или некој ваш близок пријател и/или член од семејство некогаш сте биле во ситуација кога сте почуствувале дека вашите основни човекови права не биле почитувани односно биле прекршени?

Статистички значајните разлики помеѓу суб-групите се означени со букви

Прекршени човекови права

	Тотал	Град	Село	18-29	30-39	40-49	50-59	60+	Македонец / ка	Албанец / ка
База – број на испитаници	**387**	**227**	**160**	**86**	**79**	**86**	**67**	**69**	**251**	**94**
		(A)	(B)	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(A)	(B)
Право на работа/вработување	38%	39%	36%	31%	40%	38%	35%	44%	38%	41%
Право на здравствена заштита	13%	12%	13%	D 8%	13%	D 8%	22%	15%	14%	14%
Правично судење	12%	11%	13%	C 9%	C 7%	23%	C 8%	C 10%	11%	11%
Правото на слобода на говор и изразување	8%	10%	6%	11%	7%	11%	9%	3%	10%	A 2%
Дискриминација	7%	6%	9%	15%	9%	A,B 2%	8%	A 4%	6%	9%
Право на сопственост	6%	7%	5%	E 3%	E 3%	9%	4%	11%	6%	7%
Право на еднаквост	5%	4%	7%	8%	9%		7%	1%	5%	5%
Право на социјална помош	3%	2%	4%	3%		1%	6%	6%	3%	2%
Право на слободно движење и слободен избор	3%	2%	4%	4%	3%	4%	1%	1%	2%	5%
Право на слобода	1%	1%	2%	2%			2%	1%	1%	
Право на образование	1%	2%		2%		1%	2%		2%	
Право на пристап до информации	1%	2%			1%		4%		1%	2%
Право на живот	1%	1%	1%			1%	3%	1%	1%	
Право на чиста околина	1%		2%			1%	3%	1%	1%	
Правото на приватност	1%	1%		1%	1%	1%		1%	1%	
Право на глас	1%	1%			2%	1%			1%	
Не знае / одбива да одговори	5%	4%	6%	5%	7%	4%		6%	6%	5%

База: Испитаници на кои има биле прекршени човековите права, N=389; Вредности во %; Вредности помали од 1%, не се прикажани на графикот

C08. Дали вие лично или некој ваш близок пријател и/или член од семејство некогаш сте биле во ситуација кога сте почуствувале дека вашите основни човекови права не биле почитувани односно биле прекршени? *ОТВОРЕНО ПРАШАЊЕ*

Статистички значајните разлики помеѓу суб-групите се означени со букви

Правосудство – Доверба, Независност, Непристрасност и Професионалност

Владеењето на правото

По место на живеење и возраст и етничка припадност

40% од испитаниците сметаат дека моменталната состојба со владеење на правото во Р.Македонија е лоша, додека околу 20% сметаат дека е добра. Помладата популација (18-39 години) смета дека состојбата со владеење на правото е добра за разлика од повозрасните (повеќе од 40 годишна возраст).

Во однос на етничката припадност значително е поголем бројот на граѓани на Македонија од македонска етничка припадност кои наведуваат дека состојбата со владеење на правото е добра, во споредба со граѓаните на Македонија од албанската етничка припадност.

	Тотал	Урбан	Рурал	18-29	30-39	40-49	50-59	60+	Македонец/ка	Албанец/ка
Top 2 Box	20%	19%	21%	26%	19%	20%	13%	16%	22%	9%
Значително повисок						A	A,B	A,B		A
Аритметичка средина	2,68	2,64	2,73	2,90	2,76	2,61	2,51	2,51	2,74	2,44

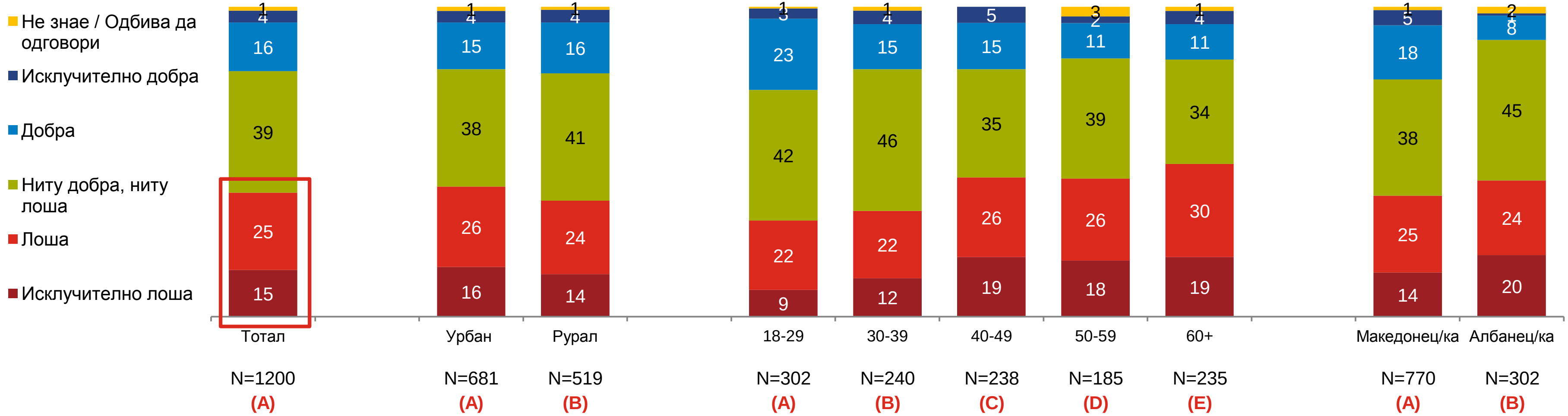

База: Сите испитаници, N=1200; Вредности во %

D01. Како ја оценувате моменталната состојба во Македонија со владеењето на правото?

Статистички значајните разлики помеѓу суб-групите се означени со букви

Доверба, независност, непристрасност и професионалност во судството

Испитаниците најголема доверба имаат во Полиција и СЈО за кои сметаат дека се независни, непристрасни и професионални институции.

Доверба	Аритметичка средина
Полиција	2,89
Специјално јавно обвинителство	2,82
Совет на јавни обвинители на РМ	2,63
Судски совет на РМ	2,60
Јавно обвинителство	2,57
Судство	2,57

Независност	**Аритметичка средина**
Специјално јавно обвинителство	2,68
Полиција	2,68
Совет на јавни обвинители на РМ	2,53
Судски совет на РМ	2,49
Судство	2,46
Јавно обвинителство	2,45

Непристрасност	Аритметичка средина
Специјално јавно обвинителство	2,82
Полиција	2,78
Совет на јавни обвинители на РМ	2,65
Судски совет на РМ	2,64
Судство	2,61
Јавно обвинителство	2,61

Професионалност	Аритметичка средина
Специјално јавно обвинителство	3,08
Полиција	3,06
Совет на јавни обвинители на РМ	2,96
Судски совет на РМ	2,94
Судство	2,93
Јавно обвинителство	2,92

База: Сите испитаници, N=1200; Вредности во %

D02/ D03/ D04/ D05 оценка за доверба, независност, непристрасност и професионалност

Доверба и независност
По етничка припадност

Доверба	Аритметичка средина		Македонец/ка	Албанец/ка
База	**1200**		**770**	**302**
			A	B
Полиција	2,89		2,95	A 2,76
Специјално јавно обвинителство	2,82		2,77	2,93
Совет на јавни обвинители на РМ	2,63		2,72	A 2,44
Судски совет на РМ	2,60		2,69	A 2,33
Јавно обвинителство	2,57		2,67	A 2,32
Судство	2,57		2,66	A 2,32

Независност	Аритметичка средина		Македонец/ка	Албанец/ка
База	**1200**		**770**	**302**
			A	B
Специјално јавно обвинителство	2,68		2,66	2,70
Полиција	2,68		2,75	A 2,56
Совет на јавни обвинители на РМ	2,53		2,62	A 2,31
Судски совет на РМ	2,49		2,60	A 2,20
Судство	2,46		2,57	A 2,19
Јавно обвинителство	2,45		2,57	A 2,18

Непристрасност	Аритметичка средина		Македонец/ка	Албанец/ка
База	**1200**		**770**	**302**
			A	B
Специјално јавно обвинителство	2,82		2,79	2,85
Полиција	2,78		2,84	A 2,66
Совет на јавни обвинители на РМ	2,65		2,73	A 2,49
Судски совет на РМ	2,64		2,72	A 2,47
Судство	2,61		2,69	A 2,44
Јавно обвинителство	2,61		2,69	A 2,44

Професионалност	Аритметичка средина		Македонец/ка	Албанец/ка
База	**1200**		**770**	**302**
			A	B
Специјално јавно обвинителство	3,08		3,07	3,07
Полиција	3,06		3,13	A 2,95
Совет на јавни обвинители на РМ	2,96		3,06	A 2,72
Судски совет на РМ	2,94		3,04	A 2,70
Судство	2,93		3,03	A 2,69
Јавно обвинителство	2,92		3,01	A 2,69

Статистички значајните разлики помеѓу суб-групите се означени со букви

Доверба наспроти Независност

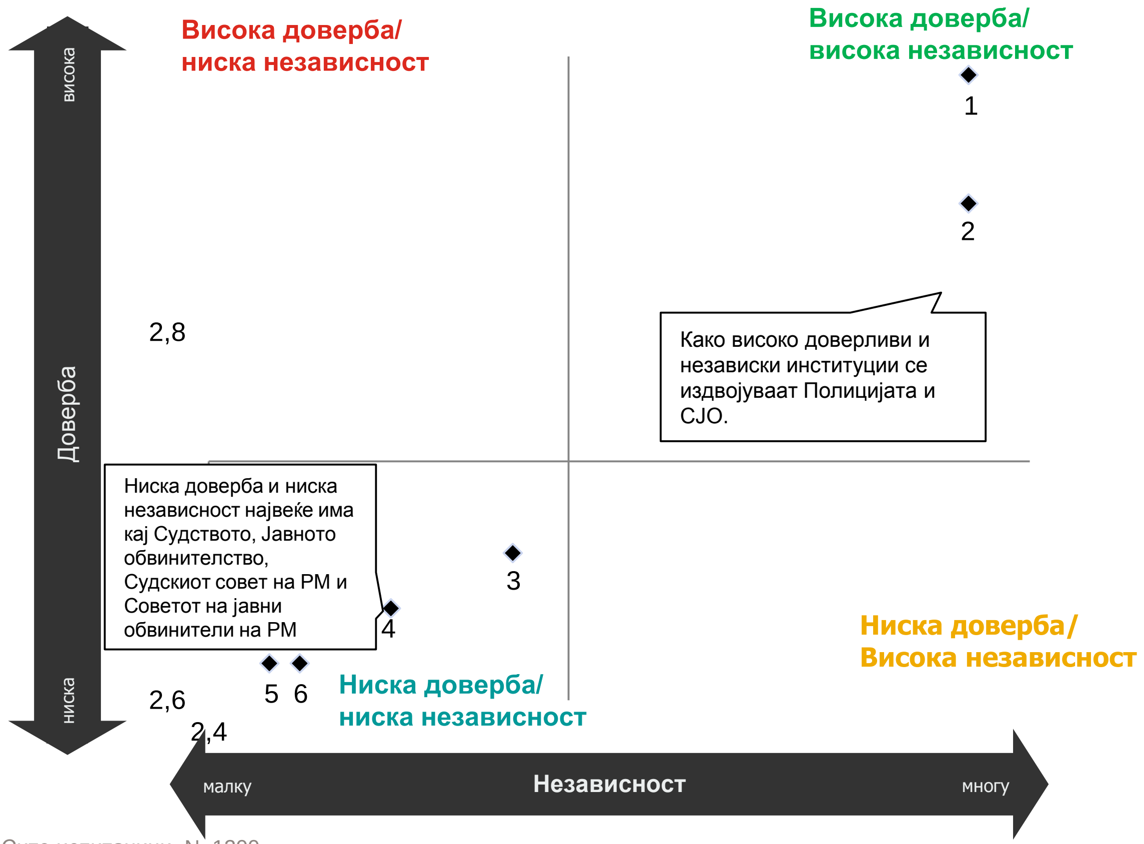

Висока доверба/ ниска независност

Висока доверба/ висока независност

1. Полиција
2. Специјално јавно обвинителство

Ниска доверба/висока независност

Ниска доверба/ ниска независност

6. Судство
5. Јавно обвинителство
4. Судски совет на РМ
3. Совет на јавни обвинители на РМ

База: Сите испитаници, N=1200

Непристрасност наспроти Професионалност

Висока непристрасност / ниска професионалност

Висока непристрасност / висока професионалност

2. Полиција
1. Специјално јавно обвинителство

Ниска непристрасност (висока пристрасност)/ Висока професионалност

Ниска непристрасност (висока пристрасност)/ ниска професионалност

5. Судство
6. Јавно обвинителство
4. Судски совет на РМ
3. Совет на јавни обвинители на РМ

База: Сите испитаници, N=1200

Демографија

Демографски податоци

Место на живеење

60% Урбан
40% Рурал

Возрасна категорија

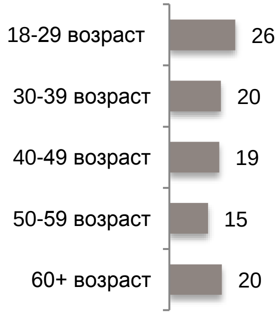

Вкупни месечни примања - домаќинството

Пол

50% 50%

Етничка припадност

Образование

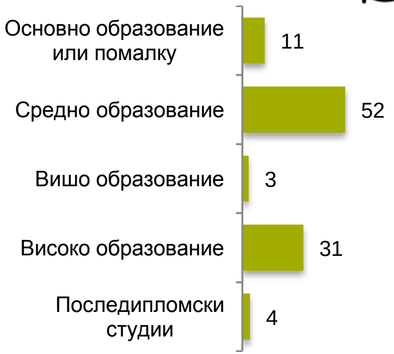

Работен стстус

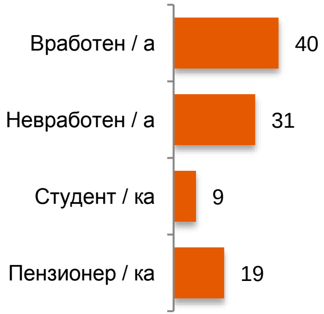

Благодариме за вниманието

Илин Андреев
Ilin.Andreev@gfk.com